

NİYET

قُلْ إِنْ تَخْفَوْنَ مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تَبْدُوهُ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

De ki: “İçinizdekini gizleseniz de, açıklasanız da mutlaka Allah onu bilir. Bütün göklerde ve yerde olanları da bilir.

Allah, her şeye kadirdir.” *Ât-i İmrân 29.*

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَاجَرَتْهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهَاجَرَتْهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

“Ameller (başka değil) ancak niyetlere göredir ve kişinin niyeti ne idiyse, karşılık olarak onu bulur. Dolayısıyla kimin hicreti, Allah ve Resûlü’nün rızasını kazanma istikametindeyse, onun hicreti Allah ve Resûlü’ne olmuş demektir. Yine kim nâil olacağı bir dünyalık veya nikahlanacağı bir kadına ulaşma uğruna hicret etmişse, onun hicreti de hedeflediği şeye olmuştur.” (*Buhari, 1, 5; Müslim, 155*)

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, Niyet ve insana kazandırdıkları hakkında olacaktır.

Niyet; kişinin bir işi yapmaya karar verdiğinde, kalbinde o işi neden yapacağı düşüncesinin belirmesiyle meydana gelen “kalbin kasti” ve şuurdur.

Dînî anlamda niyet; bir işi Allah rızası için yapmayı kalpten geçirmektir. Niyetin en mükemmel hali ise, ihlastır. “Niyet, bir ruhtur. O ruhun ruhu da ihlastır.” Bir amel Allah rızasına ilaveten dünyevî bir amaç taşıyorsa ihlâs eksik olur.

Niyetin ehemmiyeti ve amellerin değerlendirilmesinde temel ölçü sayıldığı hakkında birçok âyette birbirine yakın anlamlarda niyete vurgu yapılmıştır. Hutbemizin başında okuduğumuz âyeti kerimede; **Kendisi için gizlilik veya kapalılık söz konusu olmayan, gizli açık her şeyi bilen ve gören Allah (c.c), insanları niyetlerine göre hesaba çekeceğini bildirmiştir.** Yine âyet-i kerimede; teşebbüs edilen bir iş nihayete erdirilemese bile başlangıçtaki niyete göre karşılık bulacağı bildirilmektedir. **“...Kim evinden Allah’a ve Resulüne hicret niyetiyle çıkar da yolda ecel gelip kendini yakalarsa o da mükâfatı hak etmiştir ve mükâfatını verme Allah’a aittir. Allah Gafûr’dur, Rahîm’dur (affı, merhamet ve ihsanı boldur).”** (Nisa, 100).

Niyetteki “kalbin kasti” meselesi, bir şeyi sadece akıl ve kalpten geçirme demek değildir. Bilakis o, insanın niyet ettiği hususta azimli ve kararlı olması ve niyetini hemen amele dönüştürme cehdi içinde bulunması demektir. Diğer bir ifadeyle Allah’a teveccüh, niyetin nazarî yanını oluştururken, onun pratiğe dökülmesi amelî yanını teşkil eder. Neticede bir iş ve amele götüren niyet insanı kurtarabilir. Aksine, azim, gayret ve amele dönüşmeyen bir niyet asla insanı kurtarmaz.

Niyet; bu sınırlı ve geçici dünya hayatında, sınırsızlığa kapı ve pencere açan esrarlı bir anahtardır. Nice küçük işler vardır ki; niyet sayesinde büyür; bir dane iken bin başak, bir damla iken derya olur. Ve nice dağlar kadar himmet ve

gayretler de vardır ki, kötü niyet yüzünden neticesiz ve küçük kalır.

Abdullah İbni Ömer'in; âlim ve zâhid oğlu Medine'nin yedi fakihinden biri olan Sâlim, halife Ömer İbni Abdülazîz'e yazdığı mektupta şöyle demişti: “Şunu iyi bil ki, Allah Teâlâ'nın kuluna yardımı, kulun niyeti kadardır. Kimin niyeti tam olursa, Allah'ın ona yardımı da tam olur. Niyeti ne kadar azalır, Allah'ın yardımını da o kadar azalır.”

“Ameller niyetlere göredir” hadisine göre; yapılan işleri Allah katında değerli kılan, sadece Allah rızasını kazanma niyetiyle o işleri yapmış olmamızdır. Meselâ; insanlar beni görsün ve takdir etsin diye namaz kılmak, zekât vermek şirk derecesinde büyük bir günahdır.

Fakat gösterişi aklından geçirmeyen bir mü'minin, başkalarını o ibadeti yapmaya teşvik etmek niyetiyle, herkesin göreceği bir yerde namaz kılıp zekât vermesi faziletli bir davranıştır. Böyle bir mü'min hem görevini yapmış hem de iyi niyetinden dolayı ayrıca sevap kazanmış olur. Allah Teâlâ bizim şeklimize, kalıbımıza değil, kalplerimize bakar, niyetlerimize değer verir. ” (Müslim, *Birr* 33)

İslam hukukunda niyet; Teyemmüm, Namaz, Oruç, Zekât, Hac, Cenaze Namazı, İtikâf Allah yolunda Hicret... gibi ibadetleri de kapsar ve bu ibadetlerde niyet farzdır. Eda edilen ibadetlerin besmelesi diyebileceğimiz niyeti sağlam yapan bir kimse, ibadetlerini duyarak ve daha şuurluca eda eder.

Hanefi fıkhında, namaza başlarken niyetin ağızla söylenmesi müstehab görülmüştür. Dil bir şeye niyet ederken kalb, bu düşünceye katılmazsa, niyet makbul olmaz. Niyette esas olan onun kalben yapılmasıdır. Hanefiler, abdest ve gusülde niyetin sünnet, Şâfiiler ve Hanbeliler ise farz olduğunu söylerler.

Kur'an ve hadislerde niyetin hem ibadetlerin geçerliliği hem de ahlâkî değer açısından belirleyici bir unsur olduğu açıkça görülür.

"Evet, niyet normal gündelik bir hareketi ibadete çevirir. Namaz kılanın diğer mübah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır." Yemek yiyen kimse, bu gıdalardan elde edeceği kuvvetle ibadet edeceğini düşünürse, yemek yerken bile sevap kazanmış olur. Normal ticaretini yapan kimse, işini en iyi şekilde yaparak insanlara hizmet etmeyi, onları aldatmamayı düşünürse hem para hem de sevap kazanabilir.

Bir hadis-i şerifte Allah Resûlünün (aleyhissalâtu vesselâm), niyetin önemini anlatma sadedinde beyanları şöyledir: Kim bir iyilik yapmaya niyet ederde de yapamazsa, Cenâb-ı Hak bunu yapılmış mükemmel bir iyilik olarak kaydeder.

Şayet bir kimse iyilik yapmak ister sonra da onu yaparsa, Cenâb-ı Hak o iyiliği on mislinden başlayıp yedi yüz misliyle, hatta kat kat fazlasıyla yazar.

Kim bir kötülük yapmak ister de vazgeçerse, Cenâb-ı Hak bunu mükemmel bir iyilik olarak kaydeder.

Şayet insan bir kötülük yapmak ister sonra da onu yaparsa, Cenâb-ı Hak o fenalığı sadece bir günah olarak yazar.”
(*Buhârî, Rikâk 31; Müslim, İmân 207, 259.*)

Netice olarak diyebiliriz ki, niyet mü'minin hayatında her şeydir. Ferdin ölü davranışlarına canlılık kazandıran o olduğu gibi, onun bütün bir ömrünü “bin veren” bir tarla hâline getiren de odur. Sınırlı bir dünya hayatında, ebedî saadete bakan bütün kapı ve pencereleri açan iyi niyet olduğu gibi, ebedî tali'sizliği ve ebedî hüsrânı hazırlayan da kötü niyettir. Rabbimiz; niyetlerimizi halis, amellerimizi makbul eylesin.